

3. Duda Rene. *Sănătate Publică și Management*. Iași: Moldtip, 1996, 220 p.
4. Melnic B. *Omul. Geneza existenței umane*. Chișinău, 1998, 220 p.
5. Borzan Cristina Maria, Mocean Florea. *Sănătate Publică*, Cluj-Napoca: Ed. Medicală Universitară Iuliu Hațieganu, 2002, 274 p.

Prezentat la 02.07.2013

TRAUMATISMUL – PROBLEMĂ MEDICO-SOCIALĂ MAJORĂ PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

Mihai MOROȘANU,

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie
Nicolae Testemițanu

Summary

Traumatism – important medical and social problem for the Republic of Moldova

The development of traumatism among the population of the Republic of Moldova is one of the important indicators of health, which appears frequently during the last 15 years. It is connected with elaboration and using of new productional technologies and it appears as usual characteristics of epidemy.

The problem of traumatism appears at the international level so we want to evaluate the level of this problem and possibilities of it's monitoring in the Republic of Moldova. Traumatism is the very important social – hygiene problem. The decision of this problem is connected with the Public Health improvement, with decreasing of the level of labor inability, invalidity, mortality, average longitude of life. The medical and social analysis of traumatism are done under the consideration of accidents gender and age particularities professions, character and localization of traumas, the place of medical care, consequences of traumas.

Keywords: *The reasons of traumatism, the epidemiological traumatism, medical and social analysis of traumatism, domestic traumatism, productional traumatism.*

Резюме

Травматизм – важная медико-социальная проблема для Республики Молдова

Распространение травматизма среди населения Республики Молдова остается одним из важнейших показателей здоровья и часто проявляется в последние 15 лет в связи с разработкой и внедрением новых промышленных технологий, принимая привычные характеристики эпидемии. Акцентуация проблемы травматизма на мировом уровне побудило нас провести оценку уровня распространения и возможности мониторинга данной проблемы в Республике Молдова.

Травматизм является важной социально-гигиенической проблемой, решение ее неразрывно связано с улучшением состояния здоровья населения, со снижением уровня временной нетрудоспособности, инвалидности, смертности, с увеличением средней продолжительности жизни. Медико-социальный анализ травматизма осуществляется с учетом: обстоятельств несчастных случаев; возрастно-половых особенностей, профессии; характера травм; локализации травм; места оказания медицинской помощи; последствий травм.

Ключевые слова: *причины травматизма, эпидемия травматизма, медико-социальный анализ травматизма, бытовой травматизм, производственный травматизм.*

Introducere. Răspândirea traumatismului în rândurile populației RM este unul dintre importanții indicatori de sănătate, care în ultimii 15 ani se manifestă cu rate sporite, odată cu dezvoltarea și implementarea noilor tehnologii industriale, habituale, agricole în viața cotidiană, preluând caracteristicile unei epidemii. Pe lângă factorii de risc ai cataclismelor naturale, în apariția și răspândirea traumelor printre populație unul dintre importanții factori de risc rămâne factorul uman.

Traumatismul provoacă pagube economice enorme pentru economia națională a țării. Printre cele mai răspândite cauze ale traumatismului putem menționa următoarele: tehnice, organizaționale, sanitaro-igienice, individual-comportamentale.

Conform unor date ale OMS, în ultimul deceniu, din cauza diferitelor traumatisme decedează anual până la 3,0 milioane de persoane.

Dacă în RM, în anul 2007, nivelul mortalității postraumatice constituia 16 persoane la 100000 populație, apoi către anul 2010 el a crescut până la 25 persoane la 100000 populație. Accentuarea problemei creșterii traumatismului la nivel mondial ne-a determinat să efectuăm o evaluare a nivelului de răspândire și de distribuție a traumatismului în RM.

Material și metode. Metodele de cercetare: *statistică, istorică, epidemiologică, demografică.* Forme de implementare – acte legislative și normative, standarde igienice comportamentale, recomandări metodice, comunicări științifice; publicații științifice la tematica elucidată.

Rezultate obținute. Au fost analizate datele morbidității, mortalității și invalidității prin traume pe parcursul anilor 2007-2010. Menționăm că în această perioadă incidența traumatismului urban este de 2,1 ori în anul 2011 și de 2,7 ori în anul 2010 mai mare decât incidența traumatismului rural (*figura 1*).

Analizând dinamica răspândirii morbidității prin traume pe parcursul anilor 2007-2011, putem menționa o distribuire neuniformă, fapt ce arată

că profilaxia traumatismului în RM este la un nivel nesatisfăcător (figura 2).

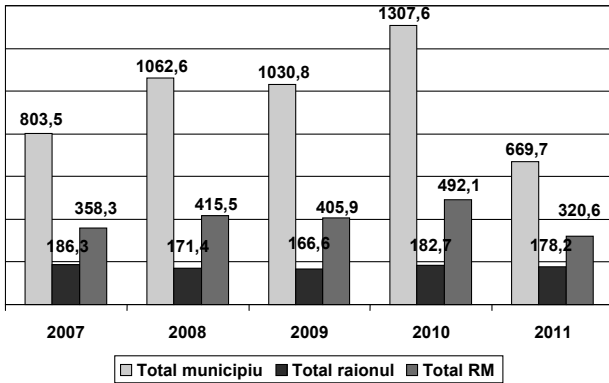

Figura 1. Incidența traumelor la 10000 locuitori

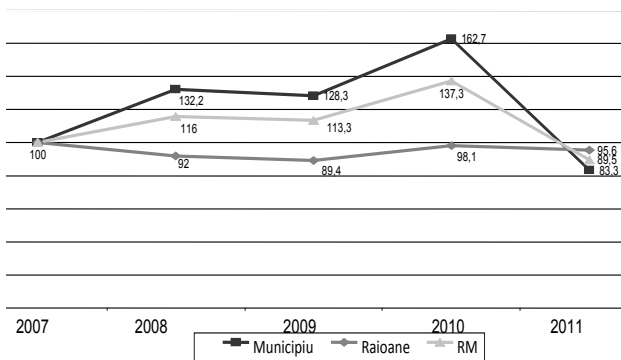

Figura 2. Dinamica incidenței traumelor (%)

Datele primare analizate confirmă faptul că zilnic, în anii 2007, 2008, 2009 și 2011, în Republica Moldova sunt traumatizate peste 300 de persoane, pe când în anul 2010 – 480 persoane.

Analiza răspândirii traumatismului în diferite regiunii ale țării conform datelor statistice a demonstrat că cele mai afectate regiuni sunt UTA Găgăuzia, cu o incidență a morbidității traumatice de peste 200 de cazuri la 10000 populație anual, după care urmează raioanele de centru, cu o incidență de până la 200 de cazuri la 10000 populație (figura 3).

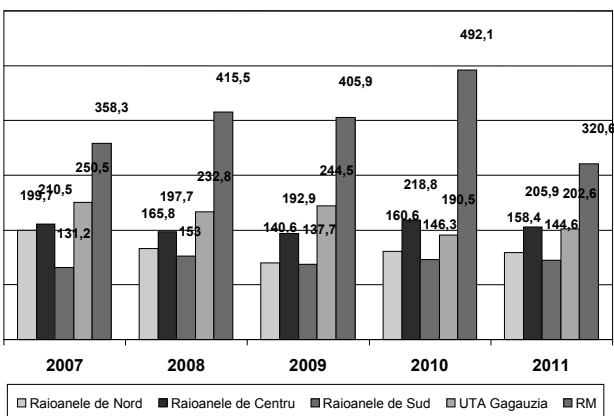

Figura 3. Incidența traumelor pe regiuni ale RM (la 10000 populație)

Analiza dinamicii incidenței traumatismului printre populația adultă a demonstrat că el este în creștere față de anul 2007, atât în medie pe RM (de la 16,5% în anul 2008 până la 33,5% în 2010), cât și printre populația din municipii (de la 34,2% în anul 2008 până la 57,6% în 2010) (figura 4).

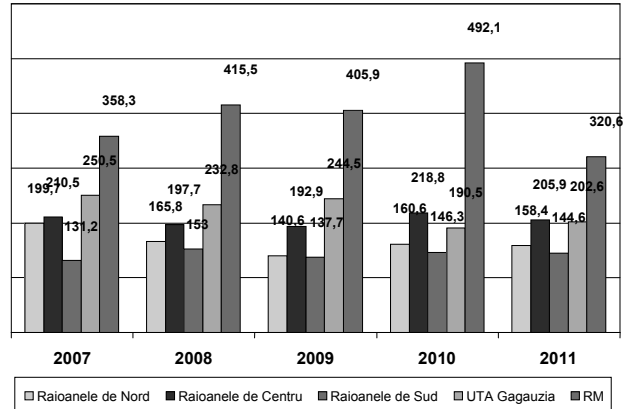

Figura 4. Incidența traumelor la adulți (la 10000 populație)

Printre populația din raioane, acest indicator este în descreștere cu 10,5% în anul 2009 până la 0,2% în 2010. În anul 2011 a fost o tendință de scădere a incidenței traumatismului față de 2007 în toate teritoriile cercetate.

Analiza incidenței traumelor printre adulți în regiunile Republicii Moldova a demonstrat că față de anul 2007 ea este în creștere permanentă în raioanele de centru (de la 50,0% în anul 2009 până la 65,4% în 2010), pe când în celelalte 3 zone este în descreștere față de anul 2007.

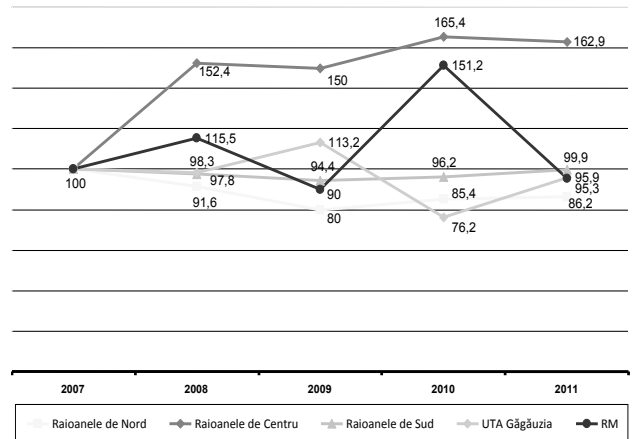

Figura 5. Dinamica incidenței traumelor la adulți pe regiuni (%)

A fost analizată incidența traumelor printre copii pe aceeași perioadă de timp. Valorile relative și cele medii ale acestui fenomen ne-au demonstrat că incidența traumelor printre copii este de la 1,3 ori până la 1,5 ori mai mare printre copii decât printre adulți.

Dacă printre copiii din raioanele Republicii Moldova incidența traumatismului este de la 1,1 ori până la 2,2 ori mai mare decât printre adulți, atunci printre copiii din municipii acest indicator este de la 1,3 ori până la 2,3 ori mai mare. Acest fapt confirmă vârsta copilăriei și orașul ca factori de risc în răspândirea traumatismului (figura 6).

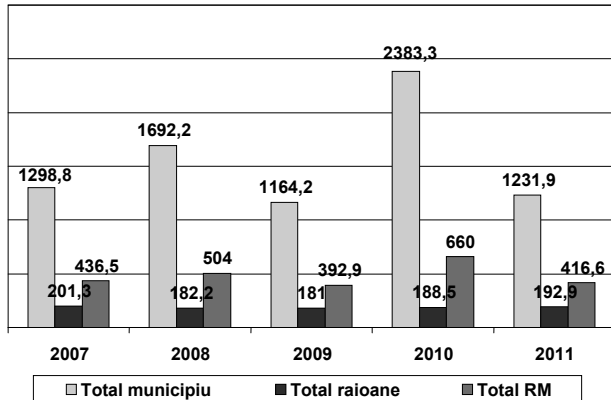

Figura 6. Incidența traumelor la copii (la 10000)

Analizând traumatismul printre copii, în populația din raioane și în cea din municipii, constatăm că traumatismul printre copiii din municipii este de la 6,4 ori până la 12,6 ori mai mare decât printre cei din raioanele țării. În aspect regional, cea mai înaltă incidență a traumelor printre copii este în UTA Găgăuzia și în raioanele de centru, unde depășește cifra de peste 200 cazuri la 10000 copii (figura 7).

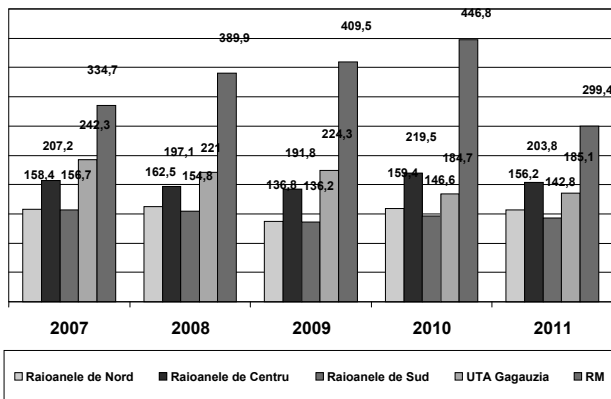

Figura 7. Incidența traumelor la copii pe regiuni

Un alt indicator care accentuează caracteristicile traumatismului este nivelul de răspândire a invalidității ca urmare a traumelor suportate. Cel mai înalt nivel al invalidității primare este printre populația UTA Găgăuzia, care depășește cifra de peste 50 invalizi la 10000 populație, și în raioanele de Nord ale RM, care depășește nivelul de 40 cazuri la 10000 populație. Analiza invalidității primare pe regiunile țării a confirmat o creștere substanțială de la 35,8% în anul 2011 până la 81,2% în 2009 față de anul 2008 în UTA Găgăuzia; o sporire de la 3,0% în anul 2011 până la 33,3% în 2010, cu 13,3% și în

2011 – cu 11,7% în raioanele de Nord ale Republicii Moldova (figura 8).

Dinamica acestui fenomen (invaliditate prin traume) este în descreștere în anii 2009-2011 față de 2008, cu o creștere neesențială de până la 2,5% în anul 2009, față de 2008 în UTA Găgăuzia, în zonele Nord și Centru.

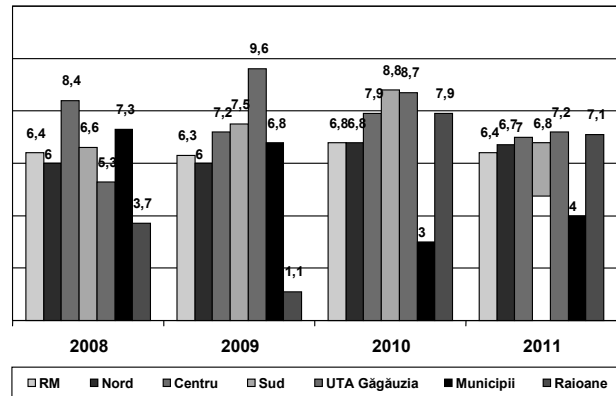

Figura 8. Invaliditatea primară a populației prin traume (la 10000 de populație)

Analiza invalidității cauzate de traume printre copii a confirmat creșterea acestui fenomen de la 5,8% în anul 2011 până la 6,2% în anii 2009 și 2010 față de anul 2008 pe RM, de la 3,0% în anul 2009 până la 7,2% în 2011 față de 2008 pe municipii și de la 5,0% în 2011 până la 6,1% în anul 2010 față de anul 2008 pe raioanele Republicii Moldova.

Nivelul înalt al mortalității ca urmare a traumelor suportate are un impact demografic negativ. A fost analizat nivelul mortalității prin traume a populației. Acest indicator, pe parcursul anilor 2007-2011, prezintă o stabilitate: de la 0,9 cazuri la 1000 populație în anul 2011 până la 1,2 cazuri în 2010, menținându-se la cifra de 1,1 cazuri în anii 2007-2009 (figura 9).

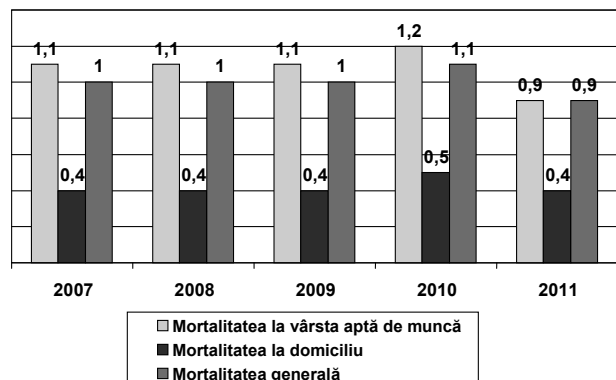

Figura 9. Mortalitatea populației ca urmare a traumelor (la 10000 populație)

Mortalitatea în vârsta aptă de muncă din cauza traumelor se menține la nivelul de 0,9 cazuri în anul 2011; 1,1 cazuri în 2010 și 1,0 cazuri la 10000

populație în anii 2007-2009. Aceste cifre confirmă că în vârsta aptă de muncă, din cauza traumelor decedează de la 91,0% până la 100,0% din totalul celor traumatizați.

La domiciliu sau la locul incidentului au decedat fiecare a 2-a persoană traumatizată. Cele relatate confirmă impactul medical, economic și demografic al traumatismului ca problemă medico-socială. Sunt confirmate ca factori de risc urbanismul și vârsta copilăriei. Este confirmat nivelul scăzut al profilaxiei traumatismului în regiunea Centru și în UTA Găgăuzia, precum și nivelul scăzut al asistenței medicale de urgență la locul solicitării în caz de traume.

Concluzii. Pe parcursul perioadei studiate, incidența traumatismului urban este de la 2,1 ori în anul 2011 până la 2,7 ori în 2010 mai mare decât incidența traumatismului rural. Analiza raspândirii traumatismului în diferite regiunii ale țării conform datelor statistice a demonstrat că cele mai afectate regiuni sunt UTA Găgăuzia, cu o incidență de peste 200 de cazuri la 10000 populație anual, după care urmează raioanele de centru, cu o incidență de până la 200 de cazuri la 10000 populație.

Analiza incidenței traumelor printre adulți pe regiunile Republicii Moldova a demonstrat că față de anul 2007 ea este în creștere permanentă în raioanele de centru – de la 50,0% în anul 2009 până la 65,4% în 2010, pe când în celelalte 3 zone este în descreștere față de anul 2007.

Bibliografie

1. *Anuarul Statistic al Sistemului de Sănătate din Moldova, anul 2011.* http://www.ms.md/sites/default/files/rapoarte/anuar_2011.pdf
2. *Anuarul Statistic al Sistemului de Sănătate din Moldova, anul 2012,* 43 p. <http://www.cnms.md/ro/rapoarte/anuar-statistic-medical>
3. Dalbokova D., Krzyzanovski M., Lloyd S. *Children's health and the environment in Europe: a baseline assessment,* WHO, 2007.
4. Opopol N., Bahnarel I., Pantea V. *Sănătatea populației – scop primar al dezvoltării durabile.* În: *Medicina preventivă – strategie oportună a sistemului de sănătate.* CNSPMP, Chișinău, 2005.

Prezentat la 10.06.2013